

DEVLET OKULLARINDA YÖNETİCİLERİN VELİLERLE YAŞADIKLARI PROBLEMLER

THE PROBLEMS THAT ADMINISTRATORS EXPERIENCE WITH PARENTS IN PUBLIC SCHOOLS

Serkan ARICIOĞLU

İbrahim Doğaner İlkokulu, serkanaricioglu@hotmail.com

Kepez / Antalya

ORCID: 0000-0001-6171-1533

Emrah BOZ

Gülveren İlkokulu, e.boz1982@gmail.com

Kepez / Antalya

ORCID: 0000-0003-3867-7669

İsmail ULUSOY

Şehit İlyas Acar İlkokulu, i-ulusoy07@hotmail.com

Kepez / Antalya

ORCID: 0000-0001-7288-267X

Hayriye AKAY

Alaeddin Keykubat Ortaokulu, hayriyekuzuoglu@hotmail.com

Kepez / Antalya

ORCID: 0000-0002-1931-0899

ÖZET

Bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul yöneticilerinin velilerle yaşadıkları sorunlardan faydalanarak konu üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktır. Nitel araştırma yöntemi ve fenomenoloji deseninde yürütülen bu çalışmaya okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan toplam 12 okul müdürü katılmıştır. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır örnekleme kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından ilgili alanyazına ve araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz, içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları yaşanan problemlerin dönemsel, mevzuat kaynaklı, maddi kaynaklı ve öğretmen-veli, öğretmen- öğrenci ve öğrenci- veli olarak yaşandığını göstermektedir.

Bununla birlikte araştırma dönemsel yaşanan problemlerde velinin öğrencisi üzerindeki kaygılardan oluştuğu, mevzuata açısından farklı yorumlamaların olmasından, okullardaki maddi kaynağın yetersizliğinin ve öğretmen-veli-öğrenci-okul yöneticisi arasındaki iletişim kaynaklı problemlerin oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları ilgili alanyazınla ilişkili bir biçimde tartışmaya açılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul, Okul Yöneticisi, Veli, Öğrenci

ABSTRACT

The aim of this study is to make evaluations on the subject by making use of the problems that school administrators have with parents according to the opinions of school administrators. A total of 12 principals working in preschool, primary, secondary and high schools participated in this study, which is carried out in the qualitative research method and phenomenology pattern. Easily accessible sampling from purposeful sampling methods was used in determining the participants of the research. In the collection of research data, a semi-structured interview form prepared by the researcher according to the relevant literature and the objectives of the research was used. Descriptive analysis and content analysis were used in the analysis of the data. The results of the research showed that the periodic, legislative, financially based and teacher-parent, teacher-student and student-parent problems were experienced. However, it has been concluded that parents' concerns about their students occurred in the periodic problems, because of the different interpretations in terms of legislation, there are problems according to the lack of financial resources in schools and communication problems between teacher-parent-student-school principals. The results of the research have been opened for discussion connected to the related literature and some suggestions have been presented.

Keywords: School, School Administrator, Parent, Student

1. GİRİŞ

Çeşitli bilgi, beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde kazandırıldığı eğitim kurumuna okul denir (TDK 2018). Okul, insanın çevresinde meydana gelen değişiklikleri karşılamak üzere davranışların istendik yönde değiştirmek ve yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür. Bu bağlamda okul, eğitim sisteminin amaçlarına ulaşma görevini üzerine alarak hem çevredeki gelişmelere uyum sağlayacak hem de çevreyi değiştirebilecek yeterlilikte olması gerekmektedir. (Başaran, 1978, S.13).

Okulların amacına ulaşabilmesi için veli -öğretmen ve yöneticilerin iş birliği yapması gerekmektedir. Bu iş birliği sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için veli, öğretmen ve yöneticilerin yaşadıkları sorunlar önem arz etmektedir. Öğretmenler, yöneticiler ve veliler birbirlerinin bu sorunların farkında olmalı ve bu hususta iletişim kurmalıdır. Eğer veliler ve okullar, bu sorunlara ve çözümlere birlikte çözüm bulmazlarsa, o zaman arada anlaşmazlıklardan kaynaklı sorunlar ortaya çıkacak, bundan dolayı da okul-aile ilişkileri zarar görecektir (Çelik, 2005).

Okullarda yönetici, öğretmen ve veliler arasında çok güçlü bir iletişim olması gerekmektedir. İletişimin olmadığı yerlerde insan ilişkilerinin gerçekleşmeyeceği dolayısıyla örgütlerin varlığından söz edilemeyeceğinden iletişim örgütler için ne kadar gerekliyse okulda da sağlıklı bir işleyiş için o kadar gereklidir. Örgütlerde ve okullarda iletişim süreci, çalışan kişiler ve gruplar arasındaki ilişkileri geliştirmek, görevleri dağıtmak ve gerçekleştirmek, eşgüdümü sağlamaktır (Taymaz, 2000).

Okul ve aile, çocuğun gelişiminde en çok iş birliği yapan ve en önemli etkiye sahip iki öğedir. Hem okulun hem de ailelerin en önemli amaçlarının başında öğrencinin akademik başarısı, kendini gerçekleştirme ve sağlıklı bir birey olması gelmektedir. Eğitim, sadece okullarda gerçekleşmemektedir. Öğrenci okul haricinde kalan zamanının ailesi ve sosyal çevresinde geçirmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin okul başarısında aile ve sosyal çevresinde etkisi önemlidir (Carneiro, 2008).

Öğrencilerin akademik yönden başarılı sonuca ulaşabilmesi her şeyden önce okul ile ailenin birlikte hareket etmesi ile olur. Sadece aile veya sadece okulun yaptığı çalışmalar, öğrencileri istenilen hedefe götürememektedir. Bu bağlamda veliler, okullar olmaksızın çocuklarını istedikleri düzeyde eğitemeyecekleri gibi, okullarda velilerin desteği olmadan bu başarıyı sağlayamayacağını bilincinde olmalıdır. Bu yüzden veli-öğretmen, öğretmen-yönetici, yönetici-veli karşılıklı iş birliği ve bilgi alışverişi içinde olmalıdırlar. (Çeviş, 2002).

Okullarda zaman zaman verimliliği ve etkililiği olumsuz etkileyen sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sorunlar yönetici kaynaklı, öğretmen kaynaklı, öğrenci kaynaklı veya veli kaynaklı olabilmektedir.

Okul yöneticileri ve veli arasında yaşanan bir problem sonrasında okul yöneticisi İl/ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne şikâyet edilme tehdidiyle, öğrenciyi okuldan almak tehdidiyle, başka bir okula veya ile sürdürme tehdidiyle karşılaşabilmektedir. Bunun yanında yöneticinin itibarına yönelik yıldırma davranışlarıyla da sergilenmektedir.

Velinin öğretmenle yaşayabileceği birtakım durumlarda okul yöneticilerinin velilerle yaşayabileceği problemlere sebep olabilir. Bu durumlar: öğretmeni çocuk bakıcısı olarak gördüğünü ifade veya ima etme; çocuğuna özel ilgi gösterilmesi gerektiğini ima etme; öğretmenin yeterliliğini eleştirme gibi.

Teknolojik gelişmeler, şehirleşme, küreselleşme, modernleşme, nüfus artışı, 2023 eğitim vizyonu, eğitimi etkileyen değişiklikler eğitim yöneticilerinin geleneksel anlamda ifade edilen yönetim becerilerine yenilerini ekleme ve kendilerini geliştirme zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Yaşanan bütün gelişmeler kaçınılmaz olarak okulları da etkilemektedir. Okul yöneticilerinin, günlük yaşamda bu etkinin çekim alanında olan öğretmen, öğrenci, veli ve sosyal çevrenin beklenti ve ihtiyaçlarına karşılık verebilmek için paydaşlarından bir adım önde olması gerekmektedir.

Okul müdürü okulu mevzuatlar çerçevesinde yasa ve yönetmelikler doğrultusunda yönetmektedir. Okul müdürünün etkili yönetimi ve öğretmenlerle etkili iletişimi başarılı bir eğitim öğretim ortamının oluşmasında oldukça önemlidir. Okul müdürünün; yaşanan olaylarda empati kurması ve onların aile ve kültürel yapılarını gözeterik iletişimi sağlaması iletişim sürecinde verimli olabilir. Okul müdürü, bir eğitim yöneticisi olarak etkili bir lider olmalıdır. Karmaşanın ve çatışmaların ortasında kalan yöneticiler kendilerinden beklenen ihtiyaçlara cevap vermekten uzaktır. Değişimin gereğini kavrayamayan yönetici okul ve okul dışı çevrenin baskısına dayanması mümkün değildir. Okul yöneticilerinin yetenekli, başarılı, donanımlı olması beklenmektedir. Ayrıca okul yöneticisinin kişilik yapısı; bir problem anında akılcı çözüm üretme ve problemin çözümünde vereceği çözüm bulma yöntemlerini de etkilemektedir (Tutar, 2004)

Okullarda okul yönetiminin ve öğretmenlerin velilerden beklentileri genellikle çocuklara evde sağlıklı bir ders çalışma ortamı oluşturma, ödevlerini yaptırma ve kontrol etme, ders çalışmaya yönlendirme. Okullarda sene başlarında yapılan veli toplantılarında, okulun ve öğretmenlerin beklentileri velilere aktarılmaktadır. Fakat velilerin eğitim sürecine ilişkin beklentilerinin neler olduğu bilinmemektedir (Özkara, 2002). Oysa gelişmiş toplumlarda okul yönetiminde önemli rol oynayan velilerin hem yöneticiler hem de öğretmenlerle olan ilişkileri daha olumlu bir okul-aile birliği ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Velilerin, öğretmen ve yöneticiden beklentileri ile öğretmenin ve yöneticinin, velilerden beklentilerine göre farklılık gösterebilir. Öğretmen ve yönetici, okul ve öğrenci üzerindeki hedefine ulaşmak amacıyla velilerin desteğini beklerken, veliler de öğrencisi için kendisinden sonra en çok etkiye sahip olan okulun ihtiyaç ve istekleriyle ilgilenmektedir. Veliler, öğretmen ve yöneticilerden, öğrencilerinin eğitim ve öğretim hayatıyla ilgili, sağlıklı bir okul ortamının düzenlenmesi, uygun sınıf ve okul ortamının sağlanması, gerekli donanım ve araç gerecin amacına uygun kullanılması, akademik başarısı için her türlü yeterliliğe sahip olması, öğrencilerini izleyerek uygun yönlendirmelerde bulunulması gibi beklentiler içerisindedir.

Bu araştırma, okul yöneticilerin velilerle karşılaşılacak sorunlara ilişkin görüşlerinin alınması ve sorunların belirlenmesi etkili okul yöneticisi- veli ilişkilerinin oluşabilmesi süreci için atılması gereken ilk adımdır.

Ortaya konulan bu sorunlar okul yöneticisi- veli ilişkilerinin düzenlenmesinde önem arz etmektedir. Okul yöneticisi- veli ilişkilerinin velinin ve okulun isteklerine uygun hale getirilebilmesi için yöneticilerin yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin alınmasına ihtiyaç duyulmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada eğitim yöneticilerinin velilerle yaşadıkları problemlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma nitel araştırma olup, fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik (olgu bilim) araştırma; bireylerin günlük yaşam ve deneyimlerinden yararlanan araştırma yöntemidir. Araştırmada öznel deneyimler incelenmektedir. Araştırmada nitel veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada, eğitim yöneticilerinin velilerle yaşadıkları problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, devlet okullarındaki eğitim yöneticilerinin görüş ve düşüncelerinin neler olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları devlet okullarında yöneticilik yapan 12 okul müdüründen oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde belirlenmiş olan ölçütlere karşılık gelen durumların çalışılması temel oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada katılımcıların belirlenmesinde kullanılan ölçüt, devlet okullarında okul müdürü olarak görev yapıyor olmasıdır. Katılımcılar farklı eğitim kademelerinde görev yapan okul müdürleridir. Tablo 1’de araştırmaya katılan okul yöneticilerinin betimsel özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılar	Branş	Cinsiyet	Yaş	Görevli yaptığı kademe	Okul Yöneticilik Kıdemi
Katılımcı 1	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	36-40	İlkokul	1-5
Katılımcı 2	Okul Öncesi	Kadın	36-40	Anaokulu	1-5
Katılımcı 3	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	41-45	İlkokul	6-10
Katılımcı 4	Sınıf Öğretmenliği	Erkek	36-40	İlkokul	1-5
Katılımcı 5	Türkçe	Erkek	41-45	Ortaokul	6-10
Katılımcı 6	Teknoloji Tasarım	Erkek	41-45	Ortaokul	6-10
Katılımcı 7	İlköğretim Matematik	Erkek	36-40	Ortaokul	1-5
Katılımcı 1	Okul Öncesi	Kadın	36-40	Anaokulu	1-5
Katılımcı 9	Edebiyat	Erkek	36-40	Lise	1-5
Katılımcı 10	Okul Öncesi	Kadın	41-45	Anaokulu	1-5
Katılımcı 11	Türkçe	Erkek	46-50	Ortaokul	11-15
Katılımcı 12	Kimya	Erkek	46-50	Lise	6-10

2.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmada verileri toplamak için yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı katılımcılara öncesinde araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırladığı soruları yöneltmektedir. Görüşmenin daha detaylı ve derinlemesine gerçekleşebilmesi için sonda sorular kullanılabilir, böylelikle ayrıntılı veri toplamak amaçlanmaktadır (Glesne, 2012). Bu bağlamda mevcut çalışma kapsamında görüşme formunda bulunan sorular için sonda soruları kullanılmış okul müdürlerinin velilerle yaşadığı problemlerin belirlenmesine yönelik ayrıntılı ve derinlemesine veri toplamak hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında görüşme formunda bulunan sorular belirlenirken fenomenoloji desenini kullanarak çalışma yapılmıştır. Fenomenoloji, katılımcıların yaşanmışlıkları üzerinden hareket ederek yaşanmışlığın özünü oluşturan faktörleri ortaya çıkarması bakımından nitel araştırma geleneği içinde orijinal bir çalışmadır (Yılmaz ve Şahin, 2016).

Katılımcılarla telefon aracılığı ile ön görüşme gerçekleştirilmiş ve bu görüşmede araştırmanın amacı hakkında birtakım bilgiler aktarılmıştır. Ayrıca bu görüşmede katılımcı adayları ile uygun olan bir zaman ve mekânda veri toplamak için görüşme yapılmak istendiği ve izin vermeleri durumunda yapılan görüşmelerin ses kaydına alınacağı ifade edilmiş olup; katılımcılar günümüz tarihi itibari ile dünyada ve ülkemizde olan Covid 19 salgından dolayı yüz yüze görüşme yapamayacaklarını belirtmişlerdir. Bunun sonucunda katılımcılara telefon ve mail ile görüşme formları iletilmiştir. Katılımcıların whatsapp ve mail adreslerine fenomenoloji deseni ile ilgili bilgi notları gönderilmiştir. Sonuç olarak yapılan ön görüşmede katılımcı adaylarının araştırmaya gönüllü olarak katılmak istedikleri görülmüştür. Her bir görüşme mail veya whatsapp üzerinde yapılmış olup yaklaşık 4 gün içerisinde tamamlanmıştır. Mail olarak alınan görüşme formları okunmuş bu şekilde çıktıkları alınmış verilerin bütüncül yapısı kavranmaya çalışılmıştır.

2.4. Veri Analizi

Veriler betimsel analizden faydalanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde belirlenmiş olan temalara göre veriler özetlenip yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Telefon görüşmesi, whatsapp ve mail olarak toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak bütünlük sağlanmıştır. Verileri analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda araştırmanın inandırıcılığını (iç geçerlilik), dış geçerliğini (aktarıla bilirlik /transfer edilebilirlik), tutarlılık (iç güvenilirlik) ve teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik) artırmak için çeşitli yöntemler bulunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Burada iç geçerliğini artırmak için doğrudan alıntılardan ve katılımcı teyidi kullanılmıştır. Raporlama sürecinde katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. Mümkün olduğunca telefon aracılığı ve whatsapp üzerinden uzun süreli görüşme ve katılımcı teyidi kullanılmıştır. Görüşmeler Covid 19 salgını nedeni ile uygulanan sokağa çıkma kısıtlaması nedeni ile uzaktan iletişim araçları ile yapılmaya çalışılması araştırmacı ve araştırmaya katılanlar için iletişim ve odaklanma konusunda sıkıntı yaşansa da veriler toplanmış, katılımcılara tekrar ulaşılmış araştırma sorularına verdikleri yanıtları teyit etmeleri; eksik gördükleri kısımları ya da tamamlamak istedikleri bölümleri tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılardan teyit işlemi sırasında eksik gördükleri ve eklemek istedikleri görüş ve düşünceleri telefon aracılığı ile bildirmişlerdir. Dış geçerliliği sağlaması için detaylı tanımlamalar kullanılmış ve araştırma süreci ayrıntılı biçimde betimlemeye çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Görüşme formlarının incelenmesi sonucunda araştırmaya 3 kadın 9 erkek olmak üzere toplam 12 katılımcının katıldığı 6 katılımcının yaş aralığının 36-40, 4 katılımcının yaş aralığının 41-45, 2 katılımcının 46-50 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Katılımcıların görevli oldukları okullara bakıldığında 3 Anaokulu Müdürü, 3 İlkokul Müdürü, 4 Ortaokul Müdürü, 2 Lise Müdürü olarak görev yaptıkları görülmektedir. Toplam müdürlükte geçen hizmet yılına göre bakılırsa 1-5 yıl aralığında 7 katılımcının, 6-10 yıl aralığında 4 katılımcının 11-15 yıl aralığında 1 katılımcının olduğu gözükmektedir.

Yapılan analiz sonucunda, araştırmanın bulguları dört ana tema altında toplanmıştır. Bunlar Dönemsel Problemler, Mevzuat Kaynaklı Problemler, Maddi, Sac Ayağı (Öğrenci-Veli-Okul)'dır. İlgili temalar ve temaları oluşturan kodlamalar katılımcıların görüşlerinden aynen alıntılar yapılarak sunulmuştur. Katılımcı ifadelerinde katılımcılar sembolik olarak (Katılımcı-1, Katılımcı-2, Katılımcı-3 vb.) verilmiştir.

3.1.Dönemsel Problemler:

Katılımcılarla yapılan görüşme formu sonucunda okul yöneticisi ve veliler arasında yaşanan problemler genel olarak öğretmen seçimi, sınıf seçimi, kayıt alanı, oryantasyon dönemi, devamsızlık, disiplin ve sınav notları olarak gözükmektedir. Bu durum bazı ifadelerle genel olarak özetlenmektedir:

Katılımcı 1: “Genellikle okulların açılması esnasında kayıt döneminde öğretmen seçimi konusunda talepte bulunmaları ve bu konuda ısrarcı olmaları konusunda problem yaşamaktayım.”

Katılımcı 2: “Öğretmenlerle iletişimsizlikten kaynaklanan problemler yaşamaktayız genel olarak okul ilk açıldığında, okula uyum sürecinde sıkıntılar yaşanmaktadır.”

Katılımcı 3: “Yeni kayıt dönemlerinde velilerin çocuklarını yeni bir çevreye sokma handikabıyla birlikte daha iyi eğitim alabilmeleri için sınıf seçme öğretmen seçme sınıf arkadaşı seçme gibi taleplerinden problemler yaşamaktayız.”

Katılımcı 4: “1-Sene başı kayıt döneminde sınıf ve öğretmen seçiminde problemler yaşamaktayım, 2-Yaz tatili döneminde kayıt sırasında farklı mahalleden öğrenciyi zorla okula kaydettirmek isteyen velilerin anlayışsız olmaları. Bu velilerin size önce yalvarırcasına bu öğrenciyi siz isterseniz alırsınız diyerek sonrada sizden yüz bulamayınca bir üst makamdan size baskı kurdurarak aldirmek istemeleri sorun teşkil etmektedir.

3- Öğretmenlerin öğrencilere karşı olumsuz bir tutum ve davranış sergilediği zaman okul müdürü olarak veliler ile öğretmenlerin arasını yapmaya çalışırken velilerin uzlaşmaz tavırları ve iletişimin tıkandığı noktaları açmaya çalışırken sorunlar yaşadığımız oluyor.

4-Sorunlu öğrencilerin sorunlu ve bir o kadarda kaba velileri ile çocuklarının yaramazlık yapabileceğini kabullendirebilmek için yoğun çaba sarf ettiğim oluyor.

5-Okul için yapılacak herhangi bir hizmet ya da etkinliğe velilerden maddi destek istendiği vakit velilerin hemen hemen birçoğuna açıklama yapmak ve tekrar tekrar aynı şeyleri anlatmak bazen diğer işlerin aksamasına neden olabilmektedir.

6-Kısacası anlayışsız, empati yeteneği olmayan, iletişim kanalı kapalı olan ve hoşgörü sahibi olmayan veliler ile sorun yaşamaktayım.”

Katılımcı 5: “Kayıt döneminde öğrencilerin sınıfları belirlenirken, isim yapmış öğretmen arayışında olan velilerin sürekli talepte bulunmaları, pasif öğretmenlerin velileri ile iletişiminden kaynaklı sorunlar (öğretmenin toplantıda velilerle iletişim kuramaması, velinin öğretmene ulaşamaması vb)”

Katılımcı 7: “Kayıt dönemi ve okulun ilk haftaları oryantasyon ve öğrenci okula uyum sorunları yaşıyoruz.”

Katılımcı 9: “Kayıt döneminde sınıf seçiminde sıkıntı yaşıyoruz. Ayrıca sınavlar döneminde velinin öğrencisinin performansının üstünde beklentisi sebebi ile notlara müdahale noktasında problem yaşayabiliyoruz. Bunun dışında her dönem karşılaştığımız bir kısım velinin okul aile birliğine hiçbir katkısı bulunmamasına rağmen okuldan maddiyata dayalı beklentilere girmesi problemi yaşanabiliyor. (Temizlikçi ve güvenlikçi personel sayısını yeterli bulmayan veli örneği.)”

Katılımcı 10: “En çok kayıt dönemlerinde sorun yaşamaktayız. Okuldaki ilk bir ayımız velilerimizin bekledikleri ile okulda karşılaşacakları manzara konusunda ikna çabası ile geçmektedir. Velilerimiz okuldan daha çok özbakım becerilerine yönelik beklentide bulunmaktadır.”

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı gibi genel olarak problemlerin benzer kademedeki okullarda benzer problemler yaşandığı, zaman olarak incelendiğinde eğitim öğretim yılı kayıt dönemi, eğitim öğretim yılı içi ve eğitim öğretim yılı yılsonu olarak yaşanan problemler diye ayırabiliriz. Tüm eğitim kademelerinde kayıt dönemi zamanında (Temmuz-Ağustos-Eylül) öğretmen seçimi, alan dışı kayıt, arkadaşla aynı sınıfta olma isteği gibi problemler olduğu görülmüştür.

Dönem içerisinde Okul Öncesi kademesinde uyum problemi, öz bakım becerileri, İlkokul kademesinde velinin veliyle yaşadığı problemler, ortaokul kademesinde velinin koşulsuz olarak çocuğuna inanması, sınav sonuçları, devamsızlık ve disiplin işlemleri, lise kademesinde ise disiplin işlemleri, sınav notları, devamsızlık gibi problemler yaşanıldığı görülmüştür. Dönem sonunda ise sınav notları ve disiplin olayları gibi problemler yaşanıldığı görülmüştür.

3.2. Mevzuat Kaynaklı Problemler

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda mevzuat kaynaklı öğrenci aيداتları, sınıf değişikliği, öğrenci kıyafeti, disiplin komisyonu çalışmalarında, sosyal medya, Rehberlik işlemlerinde problemler yaşandığı gözükmektedir. Bu durum bazı ifadelerle genel olarak özetlenmektedir:

Katılımcı 1: “Mevzuat konulu yaşamış olduğum problemlerden ilkokullarda bir öğrenci 1. Sınıfa kayıt olduğu şubede ilkokulu tamamlaması esastır. Fakat velilerimizin zaman içerisinde sınıf değişikliği talepleri ve bu konuda idareye ve öğretmene baskı yapmaları ciddi anlamda problem olduğunu düşünüyorum. Mevzuatta bunun rehber öğretmen aracılığı ile kurulacak olan komisyonla yapıldığı belirtildiğinden velilere bu yönde bilgi veren üst kurumlarımızın okul idaresini ciddi anlamda zor duruma soktuğunu düşünüyorum.”

Katılımcı 4: “Öğrenci velileri genelde öğretmenlerden, televizyon ve sosyal medyadan duydukları yüzeysel bir mevzuat bilgisine sahiptir. Detaylı bir mevzuat bilgisine sahip olmadıklarından zaman zaman okulun işleyişine, okulun yönetimine ve öğretmenlerin öğretim yöntemlerine karışmaktadırlar. “Ben olsam “ile başlayan cümleler genelde acımasız eleştirilere varmaktadır. Okul müdürü olarak velilere bazen bu konuda fren yaptırmak, yerini ve konumunu hatırlatmak gerekebilir. Örneğin mevzuatta öğrenci bir suç işlediği zaman suçun niteliğine göre öğrencinin alacağı ceza bellidir. Şiddete maruz kalan öğrenci velisi suçlu öğrencinin derhal okuldan atılmasını istediği oluyor. Okul müdürü olarak bunun olamayacağını suçun niteliğine göre cezalandırılması gerektiğini mağdur öğrenci velisine anlatmak zor olabiliyor.”

Katılımcı 10: “Okul öncesi eğitimin zorunlu olamaması ve velilerden ücret yatırmaktaki sıkıntıları, öğrenci sayılarında yönetmelikte bir sınırlamanın olmaması. Özel eğitim öğrencilerimizin tanılarının tam konulmaması velilerin yanlış bilgilerle kuruma gelmeleri.”

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı gibi mevzuat kaynaklı problemlerin mevzuatta yazılan ile saha uygulamaların bazı uygulayıcılar tarafından yorum getirilerek yapılması, bununla birlikte sosyal medya üzerindeki olumlu olumsuz yorumlamalar okul yöneticilerinin velilerle sorun yaşamasına sebep olmaktadır. Okul Öncesi öğrenci aيداتları Valilikçe oluşturulan bir komisyon tarafından belirlenmektedir. Ancak televizyonlar, sosyal medya üzerinden yapılan haberlerde eğitim için öğrenci velisinden herhangi bir ücret alınmayacağına yönelik yapılan haberden dolayı okul yöneticisi zor durumda kalmaktadır. Toplanan aيداتlar mevzuatça belirlenen kalemler üzerinden harcanmaktadır. Ödeneği olmayan okullarımız toplanan aيداتlarla ihtiyaçlarını gidermektedir.

3.3. Maddi

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda maddi kaynaklı sorunların bağış ve aيدات kaynaklı olduğu görülmektedir. Bu durum bazı ifadelerle genel olarak özetlenmektedir:

Katılımcı 1: “Okullar bilindiği gibi okul aile birlikleri kanalı ile maddi konularını idare ederler. Sene başı okul aile birliği toplantısı zamanında belirlenen aيدات miktarı konusunda velilerimizin ortak kararı ile belirlediğimiz ve hazirun tarafınca onaylanan aيدات miktarına velilerimizin o vermiyor ben neden vereyim okul devletin devlet ihtiyaçlarını gidersen şeklinde talepleri okul idarelerini bir sorunun içerisine sokmaktadır. Okulların dönem içerisinde öğrencilerimizin sağlığı, daha güzel bir ortamda ders görmeleri, eğitim materyalleri gibi birçok masrafları bulunmakta ve bu masraflar okul aile birlikleri kanalı ile karşılanmakta. Velilerin beklentileri üst düzey ama katılım konusunda maalesef aşağı seviyede bir destekleri oluyor.”

Katılımcı 3: “Okulun suyundan sabununda kadar tüm giderlerini devletin karşıladığı düşüncesi velilerde hâkim olduğu için, sürekli devamlı ve kaliteli hizmet beklentilerine rağmen okul aile birliğine destek olma noktasında çok zayıflar.”

Katılımcı 4: “Öğrenci velileri genelde öğretmenlerden, televizyon ve sosyal medyadan duydukları yüzeysel bir mevzuat bilgisine sahiptir. Detaylı bir mevzuat bilgisine sahip olmadıklarından zaman zaman okulun işleyişine, okulun yönetimine ve öğretmenlerin öğretim yöntemlerine karışmaktadırlar. “Ben olsam “ile başlayan cümleler genelde acımasız eleştirilere varmaktadır. Okul müdürü olarak velilere bazen bu konuda fren yaptırmak, yerini ve konumunu hatırlatmak gerekebilir. Örneğin mevzuatta öğrenci bir suç işlediği zaman suçun niteliğine göre öğrencinin alacağı ceza bellidir. Şiddete maruz kalan öğrenci velisi suçlu öğrencinin derhal okuldan atılmasını istediği oluyor. Okul müdürü olarak bunun olamayacağını suçun niteliğine göre cezalandırılması gerektiğini mağdur öğrenci velisine anlatmak zor olabiliyor.”

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı gibi her şeyi devletin karşıladığı mantığı güdüldüğünden okul ihtiyaç ve giderleri yeterince karşılanamamaktadır. Bununla birlikte yardımcı hizmetler sınıfında kadrolu çalışan sayısının yetersizliği takviye eleman ihtiyacını doğurmaktadır. Ne kadar İş-Kur aracılığıyla takviye edilmeye çalışılsa da eleman sayısı yeterli olmamaktadır. Eleman sayısının yetersiz olması okulda temizlik işlerinin yürümesini aksatmaktadır. Hizmet alımıyla takviye edilen personel giderleri okul aile birliği bağışları var ise okul kantin kira gelirleri ile karşılanmakta olup velilere yansımaktadır. Okulun temizlik, bakım onarım, tadilat, boya, tamirat vb. işleri devlet tarafından veya okul aile birliğince karşılanmaktadır.

Özellikle eğitim öğretim yılı başında öğrencinin okul kıyafeti, kırtasiye giderleri, servis ücreti, yemek ücreti vb. harcamalar öğrenci velisine maddi külfet getirmekte olup dolaylı olarak ta okul yöneticisine yansımaktadır.

3.4. Sacayağı (Öğrenci- Okul-Veli)

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda eğitimdeki sacayağı arasında yaşanan problemlerin iletişim kaynaklı, ilgi kaynaklı, karşılaştırma, geçim sıkıntısı, ben bilirim kişilik, beklenti ve hırs olarak tanımlayabiliriz. Bu durum bazı ifadelerle genel olarak özetlenmektedir:

Katılımcı 1: “Öğretmen-Veli: Zaman zaman velilerimizin diğer velilerin durumları konusunda duyuları sonucu kendi çocuklarının öğretmenlerinden de aynı beklentiler içerisinde bulunması öğretmenlerimizle velilerimiz arasında sorunlara sebep olmaktadır.

Veli-Öğrenci: Velilerimizin çocukları ile ilgili yaşadıkları en büyük problem çevresindeki diğer öğrenciler ile karşılaştırma yapmalarıdır. Oysaki her öğrenci öğrenir fakat öğrenme süreleri kimisinde uzun kimisinde kısadır. Velilerimiz bunu böyle görmeyip ya fazla abartı ile yaklaşım beklentilerini çocuklarının seviyesinin üzerinde tutup bunu göremedikleri zaman hayal kırıklığına kapılıyor ya da çocuklarına bunu başarmaları yönünde fazla baskıcılaşıyorlar bu da öğrenci ile velisi arasında bir mesafe açılmasına sebep oluyor.

Öğretmen-Öğrenci: Öğretmenlerimiz ile öğrencilerin arasında yaşanan en büyük problem fazla hareketli öğrencilerin sınıf düzenini bozması veya öğrencilerin bazılarının dikkat çekmek amaçlı olarak farklı hareketler sergilemesi ve öğrencilerin bu tutumuna öğretmenlerimizin o anki bakış açısı ve bunu idareye yansıtması yönünde problemler yaşanıyor.”

Katılımcı 5: “Öğretmen veli: Velinin öğretmene sürekli yönlendirme isteği, mesleğini sorgulama, telefonunu istediği saatte arama, çocuğunun çok zeki olduğunu bunun öğretmenin ortaya çıkaramadığını söyleme, çocuğuyla ilgilenmediği, vb. velinin çocuğu zamanında okula göndermediği, çocuğunun sağlık problemleriyle ilgilenmediği, evde derslerinde yardımcı olmadığı, terbiye vermediği, sınıfta çok yaramazlık yaptığı ile ilgili velinin duyarsız davrandığı

Veli –öğrenci: ders yapmadığı, kitap okumadığı, velisinin istediğini almadığı, ara sırada olsa istismara olayları

Öğretmen-öğrenci: öğrencinin sınıfta ders işlerken sınıfı rahatsız etmesi, diğer arkadaşlarına zarar vermesi, teneffüslerde diğer öğretmenlerin uyarılarına uymaması”

Katılımcı 6: “Öğretmen-Veli arasında genellikle velilerin öğrencileriyle ilgilenememesinden dolayı problem yaşanmaktadır. Öğretmen, velisini defalarca okula davet etmesine rağmen velinin okula gelmediğini belirtmektedir. Bunun yanında doğudan göç eden doğu kökenli bazı ailelerde ise anne çocuklarıyla ilgilenmeye çalışmakta ancak annelerin bazıları da Türkçe bilmediği için öğretmenle anlaşamamaktadır.

Veli-Öğrenci arasındaki probleme gelince; Çok nadir de olsa, bazı velilerin çocukları çalıştırdığı, çocukların bu nedenle okula devam edemediğine şahit olabiliyoruz. Bu durumda gerekli raporları tutarak üstlerimize bilgi veriyoruz.

Öğretmen-Öğrenci arasında genellikle ders içerikli problemler yaşanıyor. Öğretmenler bazen defalarca ödev vermesine rağmen hiçbirini yapmayan, bunun üstüne sınıfta da derse katılmayan öğrencilerle ilgili şikâyetle bulunuyorlar.”

Katılımcı 10: “4.1 Öğretmen – Veli: Velilerimizin öğretmenlerimize olan bakış açısı okul öncesi eğitimin farkında olmamaları. Velilerimizin öğrencilerini mükemmel görmeleri ve öğretmenden de aynı tepkiyi beklemeleri.

4.2 Veli – Öğrenci: Velilerimizin öğrencilerinin farkında olmamaları uygulanan yanlış yöntemler. aşırı teknoloji kullanımının önüne geçilememesi

4.3 Öğretmen – Öğrenci: Evde verilen yanlış eğitim yüzünden davranış problemleri, yeme problemleri ve teknoloji bağımlılığı.”

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı gibi öğretmen- veli, veli- öğrenci, öğretmen- öğrenci arasında problemler yaşanmakta olup bunlar doğrudan ya da dolaylı olarak okul yöneticisiyle veliyi karşı karşıya getirmektedir. Kişilerin iletişimde ben dilini kullanması ve nezaket kurallarına uymayarak suçlayıcı tarzda konuşmaları, her bireyin farklı karakter ve yapıda olduğu bilinmesine rağmen öğretmen- öğretmen ve öğrenci- öğrenci karşılaştırılması yapılmaktadır. Velilerin, farklı ilgi ve beceri düzeyinde olan öğrencilerinden beklenti ve hırs duygusu probleme dönüşebilmektedir. Öğrencisine gerekli ilgiyi göstermeyen veli bunun sebebini iş hayatı- geçim sıkıntısı olarak öne sürdüğünden sorunları oluşmaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Araştırmada devlet okullarında yöneticilerin velilerle yaşadığı problemlere ilişkin aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Eğitim yöneticileriyle veliler arasındaki problemler daha çok eğitim öğretim yılı başı, birinci dönem sonu – ikinci dönem başı ve dönem sonunda yaşanmaktadır. Eğitim öğretim yılı başı yeni kayıt döneminde okul müdürleriyle veliler sorun yaşamaktadır. Veliler çocuklarının daha iyi eğitim alabilmeleri için isim yapmış, iyi bir öğretmende eğitim görmesini istemektedirler. İlkokul ve ortaokulda yeni kayıt veya nakiller adrese dayalı olarak yapılmaktadır. Okulun kayıt alanı e-okul sisteminde bellidir. Öğrencinin adresi sistemde tanımlıysa okula kaydını yaptırabilir. Veli, öğrencisini adresine tanımlı okula göndermek istemeyip başka okula göndermek istediğinde o okulun yöneticisiyle problem yaşayabilmektedir. Birinci dönem sonu- ikinci dönem başında öğrencinin derslerden almış olduğu notu beğenmeyen, yetersiz gören öğrenci velisiyle öğretmen arasında problemler oluşabilmekte ve sonucunda veli ile okul yöneticisi karşı karşıya gelebilmektedir. Dönem sonunda ise özellikle ortaokul ve liselerde devamsızlık sınırını aşan öğrenci velileriyle, sınıfının ve okulun huzurunu bozan, disiplinsiz davranan öğrencinin velisiyle de problemler yaşanabilmektedir.

Eğitim yöneticisi, mevzuat hükümleri çerçevesinde, okulun bütün işlerini yürütmeye, düzenlemeye ve denetlemeye yetkili olup okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumlu olmasına rağmen bazen mevzuattan kaynaklı problemler yaşayabilmektedir. Mevzuat okul yöneticilerince iyi bilinmesi gerekmektedir. Okul yöneticileri sahada iyi uygulamacı olmak durumundadır.

Bazen sosyal medya, ulusal ve yerel medyada yer alan haberler veliler tarafından farklı yorumlanmaktadır ve yazılanlarla saha uygulamaları arasındaki bazı farklılıklar oluşabilmektedir. Veli kendi istediği gibi olsun ister, okul yöneticisi de mevzuata uygun olmasını ister. Veli ile okul yöneticisi uzlaşamazsa aralarında problemler çıkabilmektedir.

Okulun ihtiyaç ve giderleri için eğitim yöneticisiyle veliler arasında maddi kaynaklı problemler çıkmaktadır. Okullar ihtiyaçlarını okul ile aile birliği kanalıyla velilerden gelen aynı ve nakdi yardımlarla karşılamaktadırlar. Okul aile birliğinin bir görevi de okulun ihtiyaçlarını karşılamak, mal ve hizmet satın almak, bu hizmetlere ilişkin çeşitli faaliyetlerde bulunmaktır. Tüm öğrenci velileri öğrencisinin tam donanımlı sınıflarda, sağlıklı, temiz bir okulda eğitim görmesini ister. Ancak bu okulun imkânları dâhilinde bazen gerçekleşmemektedir. Okul aile birliğinde yeterince paranın olmaması temizlik malzemesinin teminine ve işlerinin aksamasına sebep olmaktadır. Kadrolu hizmetli sayısının yeterli olmaması ve mevzuat açısından hizmetli görev tanımının net olmaması nedeniyle hizmet satın alma yoluyla temizlik personeli temini okula maddi yük getirmektedir. Yine okulun oluşabilecek tamirat, tadilat, boya, eğitim materyalleri ihtiyacı da okul aile birliğince karşılanmaktadır.

Öğretmen-veli, öğretmen- öğrenci, veli – öğrenci arasında yaşanan problemler okul yöneticisiyle velinin problem yaşamasına sebep olmaktadır. Velilerin öğrencisini başarılı öğrencilerle kıyaslaması ve öğrencisinin başarısızlığını kabullenememesi, öğrencinin başarısızlığının sebebini öğretmene bağlaması, velinin hırsı, öğrencinin hırsı gibi konular sonrasında öğretmenle veli problemler yaşayabilmektedir. Aralarındaki iletişimsizlikten dolayı çözemedikleri problemler sonrasında yöneticiye kadar ulaşmaktadır.

4.2. Öneriler

Katılımcılardan elde görüşler çerçevesinde yaşanan sorunları minimize edilebilmesi için;

- ✓ Okula yeni kayıt olanların veya nakil yoluyla gelenlerin sınıf ve şubeleri otomatik olarak e-okul sistemi üzerinden yapılmalıdır.
- ✓ Birinci sınıfı okutacak öğretmenlerin de şubeleri e-okul sistemi üzerinden otomatik kura yöntemiyle belirlenmelidir.
- ✓ Millî Eğitim Bakanlığı'nca okullara yeterli derecede ödenek gönderilmesi, okul yöneticisinin önceliğinin okulun bakım, onarım, tadilat, tamirat ve ekonomik sorunlarıyla uğraşmak yerine yeteri kadar eğitim öğretim işlerine zaman ayırmasıdır.
- ✓ Okul kayıt alanında ikamet etmediği halde adres taşıma yoluyla istediği okula kaydını gerçekleştirip bunun sonucunda yaptığı usulsüzlüğün belirlenip cezai işlem uygulanmasına rağmen öğrenci eğitim öğretime usulsüz olarak kayıt yaptırdığı okulda devam etmektedir. Maddi yönden uygulanan cezanın artırılması ve belirlenen öğrencinin e-okul sistemi üzerinden asıl ikamet adresinin bulunduğu okula otomatik olarak aktarılmalıdır.
- ✓ Okul yöneticileri ve öğretmenler için meslek kanunun çıkarılmalıdır.

KAYNAKÇA

Başaran, 1978, S.13. İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi Pegem Akademi

Carneiro, P. (2008). Equality of opportunity and educational achievement in Portugal. Portuguese Economic Journal, 7 (1), 17-41. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi • 23 / 2010

Çelik, N. (2005). Okul Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar. Yüksek Lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çeviş, M. (2002). Denizli İli Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul-Aile İşbirliğinin Yönetici, Öğretmen ve Veli Tarafından İdeal ve Pratik Düzeyde Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- Glesne, C. (2012). Nitel araştırmaya giriş. (Ersoy A., & Yalçınoğlu P.Çev. Ed.). Ankara: Anı.
- Özkara, Y. (2002). Özel İlköğretim Okullarının Veli Beklentilerini Karşılama Düzeyleri. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Taymaz, H. (2000). Okul Yönetimi (Beřinci Baskı). Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- TDK. (2018). *Türk Dil Kurumu*. www.tdk.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Tutar, H. (2004). İşyerinde psikolojik şiddet sarmalı: Nedenleri ve sonuçları. Yönetim bilimleri dergisi. 2(2), 101-128.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (5.Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. & şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. Baskı). Ankara Seçkin.
- Yılmaz, K. ve şahin, T. (2016). Eğitim fakültelerindeki araştırma görevlilerinin mesleki deneyimlerinin incelenmesi: Araştırma görevlisi olmanın anlamına ilişkin fenomenolojik bir çalışma. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 44, 143-1